

Peggy Guggenheim a sen o šťastí



Ljndeni

Umenie bolo
jej vášňou.
Láska osudom.

Sophie
Villard

Peggy Guggenheim a sen o šťastí

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Sophie Villard

Peggy Guggenheim a sen o šťastí – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.


ALBATROS MEDIA

**Peggy Guggenheim
a sen o šťastí**

Sophie Villard

**Peggy Guggenheim
a sen o štěstí**

Ljndeni

„Všetko sa točilo okolo umenia a lásky.“

Peggy Guggenheim o svojom živote

Prvá část

**Galéria Guggenheim Jeune,
Beckett - a nápad**

1937 – 1939

1. kapitola

Ulica Champs-Élysées, Paríž,
deň po Vianociach 1937

Peggy vystúpila z taxíka, členkové čižmy lemované kožušinou položila na mokrý chodník pred rohovým domom a sobolí šál si pritiahla tesnejšie ku krku. Z vysvietených okien reštaurácie Fouquet's prenikalo von cez snehový dážď zlatisté svetlo, keď sa náhlila v ústrety smiechu, swingu a ozývajúcim sa hlasom. Bolo jej trochu ľúto, lebo toto mala byť jedna z jej posledných nocí tu v Paríži. V meste, kde ako mladá žena našla lásku, a ktoré opúšťala, aby sa oddala svojej novej láske. Tá však s mužmi nemala nič spoločné, ale slúžila vznešenejšiemu záujmu.

Pozvánku Jamesa Joycea na dnešný večierok však rada prijala aj napriek prebiehajúcim pripravám na cestu. Večierky slávneho spisovateľa boli totiž zakaždým podnetným potešením. Ako sa len tešila, že toto priateľstvo pretrvalo aj po tom, ako sa rozviedla s Laurenceom, pri všetkých jej známych to totiž nebolo pravidlom.

Rýchlo zahнала pochmúrne myšlienky, otvorila dvere a cez ťažký zamatový záves vstúpila do tepla reštaurácie. Zdalo sa, že dnes na ňu čaká niečo výnimočné v tomto podniku overenom časom s interiérom obloženým drevom a červeným žakárom, ktorý sa stal Joyceovým obľúbeným miestom. Na ňu však pôsobil priveľmi viktoriánsky. No takí boli títo ľudia z Britských ostrovov.

Čašníčkovi podala šál a v zrkadle s barokovým rámom si ešte raz premerala sed rozšírených nohavíc, čo mala na sebe. Už nie je

najmladšia, pomyslela si, keď si zložila klobúk z uležaných vlasov a na tvári si všimla tmavé kruhy pod očami zo smútku a nedostatku spánku, ktoré nedokázala zakryť ani hrubá vrstva mejkapu. No predsa sem prišla! Vzpriamila sa a vypla hrud', ako do nej kedysi hučali na hodinách baletu. Mala však prichystaný plán! Šialený, no dokonalý plán. Prečo jej to vlastne nenapadlo už skôr? Išlo totiž presne o to, čo vždy chcela: podporovať umelcov a byť s nimi. Posledných takmer dvadsať rokov sa ako manželka a životná partnerka pôsobivých mužov venovala práve tomu. Lenže teraz, keď má takmer štyridsať, nastal čas na novú životnú kapitolu. Sama vytvorí čosi výnimočné! Miesto, kde ľudia budú môcť zažiť umenie na vlastnej koži, naučia sa ho milovať a budú o ňom premýšľať.

Už o také štyri týždne sa jej to podarí: v Londýne opantanom swingom, na ulici Cork Street číslo 30, si prenajme vhodné priestory na prvom poschodí. Tam si ona, Peggy Guggenheim z New Yorku, otvorí svoju prvú vlastnú galériu, bude obchodovať s umením a vybuduje si v tejto brandži skvelú povesť. Isteže! Zakrátko sa z nej stane uznávaná obchodníčka. O tom niet pochyb! Ani najmenších. A do cesty sa jej pri tom nepostaví žiadny muž, už nie. Je predsa dospelá žena a odteraz sa sústreďí na prácu, nie na mužov.

Peggy kráčala cez miestnosť po hrubom červenom koberci za čašníkom vzpriamene ako svieca. Pohľady večerajúcej parížskej spoločnosti sediacej za stolmi prikrytými bielymi obrusmi sa cez cigaretový dym zamerali na ňu, keď bolo zjavné, že zamierila ku skupinke okolo slávneho spisovateľa, do ktorej patrili vychýrení hostia.

„Peggy!“ James Joyce sa postavil, objal ju a pobožkal. Napravil si okuliare s niklovým rámom, ktoré mu pritom sklzáli na nose. James mal na sebe tvídovú vestu, ktorú zdedil po starom otcovi, ako zvykol hrdo hovoriť, keď sa ho Peggy opýtala na zvláštnu výšivku. Zakývala na ňu Nora, aby si sadla vedľa nej. Ako dlho sú už vlastne tí dvaja manželmi? Peggy nevedela. No už keď sa s nimi stretla prvý raz v roku 1923 vo Villerville, v tom príšernom prázdninovom dome, kde bola vaňa v pivnici a ktorý pre nich Laurence prenajal po Sindbadovom narodení, boli nerozluční. Takí nerozluční, ako Peggy a Lau-

rence nikdy neboli. Okrem predĺženej svadobnej cesty, keď navštívili Capri, Egypt a Izrael. Vtedy áno. No na svadobnej ceste to ani nie je také ťažké. Po ôsmich rokoch nastal čas oslobodiť sa z toho manželstva, z tej posadnutosti. Rozhodla sa správne a bolo už neskoro, ubezpečila sa Peggy znova. S Laurenceom mala dve nádherné deti, a tie boli pre oboch najdôležitejšie. Na začiatku ich manželstva ju opantal svojím plavovlasým mladickým zjavom a ona mu predstavila parížsku umeleckú scénu. No keď jeho kariéra nenapredovala a čoraz viac ho to ubíjalo – na scénu prišli kopance, údery, návaly zlosti –, urobila jedínú správnu vec a odišla. Rozvod bol, žiaľ, pre oboch veľmi drahou záležitosťou a správy v novinách zas veľmi bolestnou. Deti si podelili. Sindbad ostal u Laurencea a Pegeen u nej. Ako dobre, že ich od toho bahna dokázali udržať čo najďalej, lebo ich životy sa už odohrávali v internátoch. Nie, iná možnosť skrátka nebola. Napokon sa predsa musela oslobodiť. Musela si zachrániť svoju dôstojnosť a asi aj život.

Peggy potlačila smutné spomienky a prinútila sa k úsmevu, keď si sadla vedľa Nory, ktorá vyzerala, ako vždy, tak trochu neforemne a obyčajne. Ani červený rúž na jej ochabnutých perách a čerstvo nafarbené nepoddajné čierne vlasy na tom nemohli nič zmeniť. Nikdy nedokázala pochopiť, ako mohla byť táto žena inšpiráciou pre Joyceovu najslávnejšiu hrdinku, Molly Bloomovú. Nora sa zaraz rozprávala o Jamesovej básnickej zbierke, ktorá mu v ten rok vyšla. James ju zastavil zodvihnutím pohára.

„Dnešný večer môžeme stráviť pokojne s našimi drahými priateľmi, hoci zvyšok sveta sa rúti do šialenstva. Pripime si, kým môžeme: na lásku, na slová, na Paríž!“

„Na lásku, na slová, na Paríž!“ ozvalo sa z desiatich očividne vysušených hrdiel pri stole. Všetci si pripili.

Z gramofónu znela skladba Freda Astaira *They Can't Take That Away From Me* a Peggy chvíľu sledovala ostatných hostí. Martinovcov poznala. Milí ľudia z Devonu, s ktorými ona a Laurence kedysi dovolenkovali na Francúzskej riviére. A kto je ten muž, čo sedí oproti nej? Mladík, mohol mať okolo tridsať, jej bol akýsi povedomý. Bol chudý a očividne dosť vysoký, pokiaľ to vedela posúdiť takto

posediačky. Lacný francúzsky oblek mal pokrčený a látku na laktách ošúchanú. No nosil ho s takou eleganciou ako markíz z dávnych čias. Husté vlasy si podľa všetkého s námahou začesal pomocou cukrovej vody. V modrých očiach, zasadených nad orlím nosom do prekvapivo vážnej tváre na jeho mladý vek, sa zračil smútok. Pohľad mal namierený do diaľky a zdalo sa, že ho zamestnávajú myšlienky na vážne veci, rozhodne neštudoval jedálny lístok, čo držal v ruke.

„Peggy, určite poznáš nášho priateľa Sama,“ povedala Nora, ktorej neušlo, ako ju mladík zaujal. „Samuel Beckett, Jamesov dobrý známy a pomocník? Myslím, že ste už mali tú česť.“

Peggy naňho kývla a vtedy si spomenula. Ten mladík robieval Jamesovi korektúry a staral sa mu o korešpondenciu. Už o ňom počula, asi pred desiatimi rokmi bol u nich s Laurenceom na večierku na Avenue Reille ako Joyceov sprievod. Vtedy bol ešte takmer dieťa, došľaka! Preto ho nevnímala ako muža. Lenže teraz! Panebože! Keď sa oprel a fajčil akoby nič... podmanivé!

„A čo umenie?“ opýtala sa Nora, keď zavrela jedálny lístok.

Samozrejme, tú otázku nemyslela vážne. Vtedy ešte nikto nevedel o Peggyných plánoch. Nora jej ju položila len z čírej slušnosti, chcela vedieť, ako sa má, možno v jej hlase zachytila dokonca náznak súcitu. Mala totiž za sebou šialený rok! Nielenže sa stále nespamätala z rozvodu a odlúčenia od syna, v novembri jej ešte zomrela mama. Nekompromisne v mysli zahнала spomienky na ľudí oblečených v čiernom na pohrebe v New Yorku, z ktorého sa práve vrátila. Jej mama prežila jej otca o dvadsaťpäť rokov. Peggy až striaslo, keď si spomenula na čudné okolnosti jeho smrti, ktorá vtedy na niekoľko rokov ochromila rodinu. Rýchlo siahla po pohári šampanského a odpila si z bublinkového nápoja. Nenastal konečne čas na šťastnejšie chvíle?

„Čo myslíte, Peggy, čo robí ženu šťastnou?“ opýtal sa zrazu James a prerušil jej myšlienky, akoby ich čítal. „Sú to deti, šaty, autá či muži?“ zasmial sa na vlastnom vtipe. No až taký žart to nebol.

„V živote sú časy, keď sú so svojimi rozhodnutiami naplno stožnžené,“ odvetila Peggy pohotovo a prázdny pohár od šampanského položila na ohrus.

Na smutnej tvári oproti nej sa objavil nesmelý úsmev. Sotva viditeľný, no Peggy si ho všimla.

„Urobili ste tento rok rozhodnutia, z ktorých ste boli šťastná?“ pokračoval Joyce.

Peggy prikývla. „Jedno veľmi dôležité. V januári otvorím v Londýne galériu moderného umenia.“ Zo slonovinovej tabatierky si vytiahla cigaretu a nechala si ju od Jamesa pripáliť.

„V Londýne, aké deprimujúce,“ povedala Nora. „A to celkom sama?“

„Čo máte na mysli?“ Peggy nadvihla obočie a vyfúkla dym. Hádam to len Nora nemyslela tak, ako to vyznelo.

„No, vy ako žena?“

Isteže myslela toto. Nora bola naozaj taká neokrôchaná, ako vyzerala. „Dnes to už predsa nie je problém,“ odvetila Peggy.

Nora zvrástila tvár. „Nuž, ja som toho názoru, že žena patrí vedľa tvrdo pracujúceho muža,“ pohľadila Jamesa po ramene.

Vzal jej ruku, no vzápätí sa otočil k Peggy: „Želám veľa šťastia. Koho budete vystavovať?“

„Prvý bude Jean Cocteau.“ Aké príjemné bolo môcť to povedať. Ved' o tomto všemumelcovi hovorili všetci. A pravidelne zaplňal stránky bulvárnych novín.

Joyce zahryzol do bagety, ktorú mu čašník práve priniesol. „Cocteau? To už áno. Ako sa vám to podarilo?“

„Pomohol mi Marcel.“

„Duchamp? Vzal si vás teda pod ochranné krídla?“ usmial sa. „Jeho maľba *Akt zostupujúci zo schodov* je vskutku geniálna s tou dokonalou ilúziou pohybu a jeho *Fontána* je provokatívna a prevratná, to sa musí nechať. No trochu ma prekvapilo, že po takom úspechu sa ako tvorivý umelec odmlčal,“ zasmial sa. „Ale zato sa mimoriadne zasadzuje za podporu mladučkých umelkýň, ako som počul.“

Peggy sa zhrbila. „Je len mojím poradcom. Nič viac.“

Keby Joyce vedel, ako dlho už starého priateľa pozná... Ani by nevedela povedať odkedy presne. Niekedy v dvadsiatych rokoch ho stretla na večierku, kam prišiel s jej známou. Odvtedy sa vyspal s takmer všetkými jej kamarátkami, hoci bol krátko ženatý s tou

úbohrou, bohatou, škaredou dedičkou. Ako sa vlastne volala? Ved' je to jedno. Tak či onak, ona a Marcel? Nikdy.

Mladík z opačnej strany stola z nej cez dymové krúžky nespúšťal modré oči. Benny Goodman a Ella Fitzgeraldová spievali *Goodnight My Love*.

„Isteže nie,“ Joyce najskôr nalial sebe a potom Nore.

Vždy to tak bolo, Peggy to už stihla vypozerovať. Rodina Joyceovcov bola vždy pomerne triezva a z určitej vzdialenosti sledovala rastúci zmätok okolo seba. Len raz videla Jamesa spitého pod obraz boží, v jeho byte na Square de Robiac. Lenže vtedy vyrevoval, tancoval na rozmlátenom nábytku a vyspevoval si vulgárne pesničky.

„Myslím, že som počul, že Cocteau sa akosi uzavrel do seba, je to pravda?“ opýtal sa napokon.

„Ale nie, v žiadnom prípade,“ zvolala Peggy, možno trochu prihlasno, lebo James nebol so svojim odhadom až tak mimo.

„Cocteau je pre teba najlepšia voľba,“ vyhlásil Marcel rozhodne a líščí golier na kabáte si vytiahol vyššie, aby ho ochránil pred vetrom, keď sa po spoločnom obede prechádzali po nábřeží Seiny. Bolo veľmi oslobodzujúce vedieť, že v ňom našla priateľa, ktorý ju podporoval a uvádzal do sveta moderného umenia. Lebo hoci sa Peggy už roky priatelila so surrealismami, expresionistami a dadaistami, jej srdce predsa len patrilo klasickej maľbe. Keď bola mladá, rodičia ju aj s Hazel a Benitou brávali na okružné cesty po európskych múzeách. Videla originály všetkých starých majstrov: Rembrandta, Turnera, van Gogha, Moneta, Tiziana. Stále ich milovala. V posledných mesiacoch ju Marcel zasvätil do rozdielov medzi surrealizmom a abstraktným umením, predstavil jej mnoho svojich priateľov z umeleckého sveta. Dokonca sa pri jednej návšteve ateliéru zamilovala do peknej bronzovej sochy od Arpa a rovno si ju kúpila. Takto sa zrodila jej nežná láska k modernému umeniu. Ale rovno Cocteau?

Peggy prudko pokrútila hlavou.

„Ach, áno,“ povedal Marcel. „On alebo nikto. Je tým pravým na otvorenie. Bože, dievča, potrebuješ sa zviditeľniť menším škanďalom. Majú sa u teba ľudia unudiť na smrť?“

„Ale Cocteau!“ otočila sa Peggy. „To hádam nie!“

„Ale áno!“

Na druhý deň vošli do zafajčenej izby na druhom poschodí hotela na Rue de Cambon. Cocteau ležal na manželskej posteli a fajčil niečo príjemne voňavé, ako si Peggy myslela, kým je Marcel neskôr nepovedal, že to bolo ópium. Stáli pred posteľou, ona štuchla Marcela, ktorý sa, našťastie, ujal slova. Keď dohovoric, maestro sa prevalil na druhú stranu, zložil si pod hlavou vankúš a prikývol. Výstava v Pegginej malej novej galérii v Londýne, to sa mu pozdávalo. Vezme aj posteľné plachty?

Peggy sa vyľakane znova pozrela na Marcela, ktorému stačilo zopár kontrolných otázok, aby záhadu vyriešil: išlo o dve plachty, na ktoré Cocteau pred chvíľou pierkom nakreslil zopár explicitných obrazov. Veľmi mu na nich záležalo, boli vyjadrením jeho novej tvorivej fázy. Musel ich vziať so sebou. Bez plachiet to nepôjde. Musia s ním ísť do Londýna!

Lenže britskí colníci to na letisku Croydon v deň príchodu videli trochu inak. Peggy pri výsluchu trvala na tom, že v antickom umení sú takéto vyjavy bežné a že anglické kráľovstvo už určite aj tak bolo poctené ich prítomnosťou. Colníci síce prikývli, ale naďalej ich pohoršovalo hodnoverné zobrazenie pubického ochlpenia. Také čosi anglické hranice skrátka neprekročí a nebude obťažovať verejnosť. God save the King!

Po takmer hodinovom vyjednávaní Peggy napadlo povedať, že plachty bude ukazovať iba vo svojich súkromných priestoroch.

Úradníci s úľavou opečiatkovali doklady.

Cocteau oznámil, že chce osobne prísť do galérie, keď ich budú vešať. Peggy dúfala, že sa mu to nepodarí. Marcelovi by sa pracovalo omnoho uvoľnenejšie a lepšie, keby nad ním nestál hundrajúci Cocteau. Nadšená pred sebou uvidela prázdny priestor s vysokými bielymi stenami na Cork Street. Onedlho sa tam budú ľudia tlačiť, aby od nej, Peggy Guggenheim, odkúpili umelecké diela. Bude to tak, však?

*

„Podali by ste mi soľničku?“ ozval sa Samuel Beckett z opačnej strany stola. Jeho smutné oči sa zamerali na Peggy. Všimla si, že vypil už dva poháre šampanského a k tomu jedno brandy, ktoré si medzitým objednal. Podľa všetkého sa jeho náhla zhovorčivosť dala pripísať práve tomu. „Rada snívate?“ dodal ešte, asi preto, že keď rozmýšľala o Cocteauovi, dosť dlho mlčala.

Najskôr si sama vzala soľničku a posolila si jedlo. „Snívanie je v živote najdôležitejšie, nemyslíte?“

„Naozaj?“ usmial sa a vložil si do úst kúsok foie gras.

Prikývla tak horlivo, že sa jej rozhojdali náušnice. „Isteže. Bez snov by sme predsa umreli.“

Prežúval, oči mu opäť potemneli. Už bol niekde inde.

Čo to bolo za muža? Peggy sa ho snažila vrátiť do prítomnosti, a tak mu vtlačila do ruky soľničku. Na okamih sa im dotkli prsty. „Chýba vám dnes večer korenie?“

Oči sa mu vrátili do prítomnosti a keď sa usmial, okolo úst sa mu vytvorili drobné vrásky. „Korenie nie je na jedle to najdôležitejšie. Rozhodujúci je dezert, nemyslíte?“

Rýchlo sa sklonila nad svoje foie gras. Srdce, ktoré sa jej medzičasom upokojilo, sa znova rozbúchalo. Snažila sa, aby neodpovedala ničím neprístojným. Nemala v pláne dráždiť tohto Becketta. Len nech jej znova dá pokoj, dočerta. Teraz je z nej predsa obchodníčka a o mužov sa už nezaujíma. Bodka.

„Čo práve píšete?“ vydala sa teda na neškodné územie, lebo si spomenula, že počula, že je to začínajúci spisovateľ a Joyce ho podporuje.

Oprel sa dozadu a odsunul od seba prázdny tanier s predjedlom. „Nerád hovorím o svojej práci.“

Peggy sa zasmiala. „Muž, ktorý nerád hovorí o svojej práci?“

Neodpovedal. Modré oči sa znova zadívali do neznáma. A už ho opäť nebolo.

Peggy si povzdychla a otočila sa doľava. Tam sedela Djuna a pred ňou už stál zástup prázdnych pohárov. Šampanské, brandy, likér, jedno cez druhé. Čašníci neboli pri odpratávaní práve najrýchlejší. Peggy vzala Djunu za rameno a stisla ho.

„Ako sa predáva *Nočné drevo*? Sú Faber a Faber spokojní?“ zaujímala sa. Veľmi sa tešila, keď vo vydavateľstve prijali román jej kamarátky. Jeho najväčšia časť predsa vznikla v rokokovej hosťovskej izbe na prvom poschodí Pegginho bývalého vidieckeho domu Hayford Hall v Devone.

Djuna len mávla rukou. „Radšej mi povedz o svojich plánoch v Londýne. Kto pre teba pracuje okrem Marcela? Sama to všetko predsa nemôžeš zvládnuť. Tie papierovačky a všetko ostatné.“ Vzala si pohár brandy, no zarazila sa, keď zistila, že je prázdny.

„Pomáha mi Wyn.“

„Hendersonová?“ Djuna sa zasmiala, bohémsky hodvábný turban, čo mala obtočený okolo tmavých vlasov, sa jej zatriasol. „To vážne?“

„Je veľmi schopná, vie dobre komunikovať s tlačou a aj so solventnými zákazníkmi. Na tú prácu sa dokonale hodí.“

„Ach, drahá, nevie si sadnúť ani na obyčajnú stoličku, nieto ešte zapozovať na fotku,“ Djuna kývla na čašníka a ukázala na svoj prázdny pohár.

„Ale v hlave to má upratané,“ nedala sa Peggy a Djuna jej venovala jedovatý pohľad, postavila sa a odtackala sa na toaletu.

Peggy si povzdychla a uvidela úsmev na Beckettovej tvári, ktorý sa vzápätí sklonil hlboko k svojmu hovädziemu na burgundský spôsob.

Za Peggínym chrbtom sa flambovali palacinky Suzette; cítila teplo otvoreného plameňa a v zrkadle za Beckettom sledovala kuchára pri práci; no Beckett a palacinky neboli ani zďaleka tým najhorúcejším v miestnosti. Oproti hovädziemu na burgundský spôsob sa strhla hádka medzi Joyceom a pánom Martinom. Hádali sa o otázke, či Nemci na čele s bláznom, ktorý toho roku vyhnal z nemeckých múzeí diela expresionistov, dadaistov a surrealistov, onedlho rozpútajú vojnu. Joyce dnes večer veľa vody nevypil, takže bolo dobré, že medzi mužmi bol stôl. Inak by už lietali päste. Ak by taký hurhaj robil ktorýkoľvek iný hosť a jeho spoločnosť, dávno by ich už boli vypo-klonkovali z podniku. James Joyce však bol iný prípad.

„Chutí vám zákusok?“ otočila sa Peggy rýchlo k Beckettovi, lebo Djuna sa ešte nevrátila z toalety a Nora sa sústredila iba na rozčúleného Joycea. Možno by mala Djunu pohľadať a vyhne sa tak tejto nepríjemnej diskusii.

„Je výborný, ďakujem za opýtanie,“ odvetil Beckett v tom hluku zdvorilo a znova sa sklonil tak, že videla len jeho pocukrované vlasy.

Prečo je taký skúpy na slovo? To je naozaj strašné, pomyslela si Peggy, ktorá medzičasom vyprázdnila štvrtý pohár šampanského. Taký skvelo vyzerajúci muž v najlepších rokoch – a taký zakomplexovaný? Ako je to možné? Videla, ako si Joyce a Martin podali ruky ponad stôl; vec bola podľa všetkého uzavretá. Peggy si na jazyku vychutnávala chuť pomarančového likéru a cukru. Uvedomila si, že nohavice sú jej na bruchu zrazu tesnejšie, možno si predsa len mala odpustiť zákusok. No uvedomila si, že jej je to vlastne úplne jedno. Nechcela nikoho ohurovať. Určite nie mužov. Aspoň nie teraz, na začiatku svojej novej kariéry. Na ňu sa chcela konečne naplno sústrediť. Na nič iné. Položila dezertný príbor na okraj taniera a oprela sa na stoličke.

Beckett na druhej strane stola ju vzápätí napodobnil bez toho, aby zdvihol zrak od stola, a zapálil si cigaretu.

Spoločnosť sa s Joyceovcami rozlúčila na chodníku pred Fouquet's. Prestalo snežiť, vzduch bol svieži, jasný a studený. Peggy sa chystala prejsť cez Avenue Georges V do bytu svojich priateľov, ktorí boli odcestovaní a na víkend jej nechali byt. Zo svojho odišla už dávnejšie. Mesto jej bude chýbať, keď začne pracovať v Londýne! Do očí sa jej tlačili slzy. Strávila tu najkrajšie aj najhoršie časy, pomyslela si, keď za sebou začula kroky a zrazu sa vedľa nej objavil Beckett.

„Odprevadím ťa domov,“ povedal rozhodne, tentoraz jej tykal. Neurčitý pocit v žalúdku, ktorý mala na začiatku večera, bol teda správny.

Vzal ju za rameno a galantne ju viedol parížskou nocou. Okolo nich prešlo po ulici len niekoľko áut. Výklady butikov a obchodov s interiérovým dizajnom boli dávno zhasnuté. Pouličné lampy vrhali

kužele svetla na chodník z mačacích hláv. Sneh na nej zanechal mláky, okolo ktorých so smiechom balansovali držiaci sa za ruky. Beckett rozprával o svojej práci a poprosil ju, aby si prečítala jeho básne a román *Murphy*, pre ktorý začiatkom decembra po štyridsiatich odmietnutiach konečne našiel vydavateľa. Sľúbila, že to urobí.

Napokon sa dostali na Rue de Lille. Pred dverami jej domu zastali a on sa na ňu len nemo díval. Odomkla a on ju po schodoch nasledoval na druhé poschodie. Pohár vodky, ktorý mu ponúkla, skončil na zemi a rozbil sa, keď ju pritlačil k stene a pobožkal.

2. kapitola

„Dobré ráno,“ jemne mu prešla rukou po nepoddajných čiernych vlasoch, ktoré sa krásne vynímali na naškrobenej ľanovej obliečke vankúša.

Otvoril jedno oko a rozhladol sa po izbe, akoby si ani nebol istý, kde presne sa nachádza. Potom sa mu ústa skrivilo do úsmevu. „Bonjour, ma belle,“ pritiahol si ju k sebe a nežne ju pobožkal. „Už si hore? Hovorila si preda, že snívania nikdy nie je dost.“

„Ja som snívala. S otvorenými očami.“ Ruka jej od jeho zarastenej hrude pod prikrývkou zablúdila nižšie.

Zasmial sa a chytil jej ruku. „Vieš, som írsky hugenot. My nič nepreháňame.“

„Myslíš, že s tvojimi katolíckymi krajanmi by som mala väčší úspech?“

Zasmial sa. „Pravdepodobne.“

Vyslobodila si ruku z jeho zovretia. „Lenže tí ma nevzrušujú. Len ty si pre mňa zaujímavý. Prečo máš vždy také smutné oči?“

Natlačil vankúš k stene a oprel sa oň. „Kto by nebol smutný pri tom všetkom, čo sa vo svete deje.“

Peggy sa zasmiala. „Pán nádejný spisovateľ, rozprávate ako frustrovaný stavec. Kedysi bolo všetko lepšie?“

Na tvári nemal ani náznak úsmevu. „Posledné dva roky som žil v Nemecku a veľa som cestoval. Videl som, ako moderné obrazy

na stenách múzeí v Hamburgu, Berlíne a Mníchove presťahovali do pivničných skladov, desilo ma to všadeprítomné ‚Heil Hitler‘. Niečo sa tam kuchtí, ale pivo to, žiaľ, nebude. Hoci to im ide veľmi dobre.“

Mlčky sledovala jeho oči, ktoré sa práve z tejto izby dívali do oči-vidne temného sveta. No v jeho pohľade sa skrývalo niečo ešte hlbšie. A to ju desilo omnoho viac: melanchólia. Nekonečná melanchólia.

Zrazu sa svižne posadil a jeho modré oči sa vrátili k nej. „Nájde sa tu kvapka šampusu?“

S úľavou sa nahá postavila z postele a vybrala sa do kuchyne pohľadať želaný nápoj. Podarilo sa jej nájsť dobré staré Veuve a vrátila sa k Beckettovi s dvoma pohármi. „Konečne ti vydajú román. Ak už toto nie je dôvod zabudnúť na melanchóliu a odteraz len strieľať šampanské...“

„Máš úplnú pravdu. To bude teraz moja nová obľúbená činnosť,“ odpil si z pohára, „ale úprimne povedané, môj život tu vyzerá trochu inak. Odkedy som pred niekoľkými týždňami prišiel do Paríža, prespávam v nie úplne bezpečnom a hygienicky pochybnom hoteli Libéria na Montparnasse a môžem si dovoliť len jedno jedlo denne. Mávam ho v kaviarni a poriadne dlho sa pri ňom zdržím, lebo je vždy vykúrená.“

Peggy vystrúhala grimasu. „A inak pracuješ pre Joycea a píšeš vlastné veci?“

„No comment,“ doprial si ďalší hlt šampanského. „Radšej mi povedz niečo o svojom živote.“ Vylial jej šumivú kvapku na pupok.

Ležala celkom bez pohnutia, len zľahka sa jej nadvihovala brušná stena. „Čo chceš vedieť?“

Nahol sa nad ňu, aby jej zlizol šampanské. Musela sa poriadne ovládať, aby sa k nemu nepritiahla. Na štukovom strope starého bytu sa vynímalo veľa zaprášených ružičiek, ako si všimla, a pevne sa chytila plachty.

„Chcem vedieť všetko: odkiaľ si, kam máš namierené, čo si myslíš,“ bozkával ju od pupka až ku krku.

„Keby som bola dala na rodičov, už takmer dvadsať rokov by som bola manželka z Upper East Side s vlastnou klobučníčkou,

ktorá organizuje čajové večierky a čaká na manžela, ktorý ju ustavične podvádza.“

„Aké príšerne realistické,“ pobožkal jej bradavku.

„Skôr naturalistické. Vieš, moja mama žila presne takto. Kým milenka môjho otca nezišla po mostíku lode Carpathis, na ktorej priplávali zachránení z Titanicu. Chápeš: najskôr ženy a deti. Jeden preživší steward nám povedal, že otec a jeho sluha odložili záchranné vesty, obliekli sa do svojich najlepších šiat a sadli si do salóna, keď už bola loď poriadne naklonená.“

Sam sa už nesmial a prestal ju bozkávať.

Pritiahla si jeho tvár späť na prsia. „Si v poriadku?“

Uškrnul sa a pokračoval.

„Nuž a skalopevne som sa rozhodla, že sa budem tu v Paríži flákať s dadaistami, surrealistami a mladými írskymi spisovateľmi. A teraz sa chystám pritiahnúť v Londýne bohatých Angličanov k modernému umeniu.“

„Aké múdre od teba,“ bozkami prešiel k jej ústam a umlčal ju. Narazil do fľaše šampanského, ktorá spadla z postele a vyliala sa na zem.

„Dá sa s vami hovoriť vážne, madam Guggenheim? Teda viac ako päť minút, kým sa na mňa znova nevrhnete,“ povedal o polhodinu.

„Ja? Kto sa na koho vrhol?“

Usmial sa a pohladil ju po nose. Práve tam. Tak veľmi svoj nos neznášala, a predsa sa naň musela pozeráť každý deň, odkedy sa jej pred takmer dvadsiatimi rokmi nepodaril estetický zákrok. Po toľkej bolesti a hanbe si netrúfla na druhý pokus. Zastavila mu ruku a posadila sa. „Šampanské už, bohužiaľ, došlo.“

„A čo teraz?“

„Navrhujem, aby si z kaviarne na rohu priniesol ďalšie,“ z kabelky vybrala bankovku a podala mu ju.

„Ako povieš,“ zvolal a postavil sa.

„A prines rovno aj zopár croissantov.“

„Radšej sendviče, non?“ Natiahol si nohavice a v okamihu už za sebou zatváral dvere.

Peggy sa uvelebila v polohe ležmo. Zastretá snehová obloha visela za oknami nad mestom. Ešte pred pár týždňami by sa toto počasie dokonale hodilo k jej životu. Ale už nie! Mala milenca, veľmi fešného mladého spisovateľa. No dobre, veľmi úspešný nebol. Musí si toho *Murphyho* prečítať, keď ho konečne vydajú. Bol však taký írsky, taký veľký, mrzutý a odvážny.

A to ani nebol tým najlepším v jej novom živote. Tým bola jednoznačne galéria, ktorú sa chystala otvoriť za necelé štyri týždne. Wyn jej dokonca našla aj skvelý názov: Guggenheim Jeune. Bolo to svieže, nové a francúzske. Ideálne pre Londýn a jeho snobskú, zazobanú šľachtu. Wyn navrhla aj peknú hlavičku a logo. Dobre, že ponúkla svojej starej kamarátke, aby sa k nej pridala. Ako vyučená typografka presne vedela, ako dnes majú vyzerať tlačoviny. Najmä katalógy, ktoré sú pre nich veľmi dôležité, o tom bola Peggy presvedčená. Aj s klientmi vychádzala Wyn bezproblémovo, veď napokon, vo vysokej spoločnosti sa vyzнала.

No a že nosila o pár čísel väčšiu veľkosť šiat, než bolo vtedy v móde, nebolo vôbec na škodu. Koniec koncov, manželky potenciálnych kupcov boli podobného razenia a cítili sa potom možno lepšie, ako keby okolo nich poletovala taká vychrtlina ako Djuna alebo ona sama. Zdvihla rameno a dívala sa na svoju kostnatú ruku a lakeť, ktorý jasne vytrčal spod pokožky. Zármatok posledných týždňov po smrti jej mamy jej vzal chuť do jedla ešte viac ako inokedy. V Londýne by mala znova zamestnať kuchárku. Len sem-tam sústo v kaviarni medzi rozhovormi, to predsa nebolo dost'. Teraz, keď si ako obchodníčka musí každý deň dávať pozor na to, ako pôsobí. Konkurencia v Londýne bude nekompromisná – najmä na Cork Street, starej galerijnej ulici v Mayfair.

Natiahla sa za kabelkou, vytiahla cigarety značky Gauloises – kde je cigaretová špička, musela ju nechať vo Fouquet's – a zapálila si. Bolo naozaj veľkým šťastím, že priestory sa jej podarilo uloviť práve na Cork Street. Samozrejme, mohla za to poďakovať len Wyninej neústupčivosti. A aj svojej vlastnej. Koľko sa nahľadali!

Škvrkanie v bruchu prehlušilo jej myšlienky. Kedy sa už vráti Sam s tými prekliatymi sendvičmi? Pozrela na svoje úzke zlaté hodinky. Už

jej neostávalo veľa času. Mala naplánovaný obed so Jeanom Arpom, ktorého chcela získať na jarnú výstavu sôch. Kúpila si od neho peknú bronzovú plastiku. Pôvodne si ju chcela len pozrieť, keď ho s Marcelom nedávno navštívili, no Arp jej ju vložil rovno do ruky. A od tej chvíle, keď v dlani pocítila studenú, hladkú hmotu, jemnú a dokonale tvarovanú, zamilovala sa. Musela ju mať. No odvtedy si už, samozrejme, pre seba nič nekúpila. Veď predsa nechce zbierať, ale obchodovať a zarábať peniaze. Zbieranie je pre nadpozemských boháčov. K tým nepatrila. No strýko Salomon a ostatní bratia jej otca po jeho smrti investovali jej dedičstvo tak bezpečne a dlhodobo, že sa do konca života nemusela ani pomyslením obávať o svoje živobytie. Stačilo jej to na veľmi pohodlný životný štýl, ktorý by väčšina ľudí opisala ako luxusný. No takéto výstelky si dovoliť nemohla. Jediné extravagantnejšie míňanie si dovoľila, keď niekoľkým svojim priateľom – umelcom, ako napríklad Djune, venovala mesačné štipendium. A samozrejme, svoju galériu. Hoci tá bude čo nevidieť prinášať zisky. O tom niet pochyb.

No jej strýko Salomon, ten sa v New Yorku naozaj venoval zberateľstvu. Najmä odkedy mal svoju nemeckú priateľku, Hillachen. Barónku Hillu Rebay von Ehrenwiesen. Naozaj sa niekto môže takto volať? Vďaka jej ctížiadosti a zlému vkusu obohatil strýko svoju zbierku tu a tam o nejaké to pokazené vajce. Chystali sa spolu dokonca založiť múzeum. Nápad to bol určite dobrý, lebo mnohé umelecké diela sa nehodili do ich osemizbového apartmánu v hoteli Plaza, a aj priestory, ktoré na to kedysi prenajal v Carnegie Hall, boli primálne. Skutočné nákupné orgie zorganizovali v Európe. Hovorilo sa, že Sol vlastní už päťdesiat Kandinského obrazov, odkedy maliara navštívil na Bauhause v Dessau.

Pamätala si na jedno stretnutie v Hillinom ateliéri v New Yorku asi pred piatimi rokmi. Hilla vtedy ešte sama maľovala. Na stenách viseli jej rozhodne obstojné olejomaľby, medzi ktorými sa našla aj jedna zobrazujúca Salomona – asi tá, pri ktorej tvorbe sa z mladej maliarky stala strýkova milienka.

Hilla mala okolo vlasov obtočenú šatku a na prstoch zvyšky olejovej farby. Ponúkla Peggy drink. Kým strýko objímal okolo pliec

svoju „oblúbenú neter“, ako Peggy volal, Hilla jej rozprávala o rozrastajúcej sa zbierke a ich plánoch natrvalo ju sprístupniť verejnosti. Obyvatelia a návštevníci New Yorku by tak dostali možnosť každý deň obdivovať tieto umelecké poklady. Povzbudil ich úspech, ktorý dosahovali dedičky Rockefellerová, Blissová a Sullivanová s Múzeom moderného umenia už od roku 1929. Už len samotná budova, v ktorej sa múzeum chystali otvoriť, mala byť umeleckým dielom. Ešte sa dohadovali, ktorého architekta oslovia, aký štýl si vyberú, aby sa z domova tejto zbierky stal symbol celého mesta.

Peggy sa počas vášnivej debaty rozhládla po ateliéri. Technicky vedela teta Hilla maľovať veľmi dobre. Potvrdzovali to portréty. Lenže abstraktné maľby pripomínajúce Miróovu tvorbu v nej nevzbudzovali žiadne emócie, boli bez života a očarenie sa nekonalo.

Po polhodine sa s ňou rozlúčili, lebo museli ísť na benefičnú večeru. Na rodinu ani na to, ako sa vlastne má, sa Peggy veľmi nepýtali.

Peggy si na okraj nočného stolíka odklepala popol z cigarety. Prečo ju vlastne zaujímali strýko Sol a teta Hilla? Ona si predsa otvorí malú galériu na tejto strane Atlantiku, bude sa venovať obchodovníu, slušne z toho vyžije a čo nevidieť si vybuduje dobrú povesť.

Kde trčí ten Beckett? Čakanie jej pomaly liezlo na nervy. Žeby sa zarozprával v bare? Nepravdepodobné, že by sa človek ako on s niekým zarozprával. Skôr by sa opil. Cigaretový ohorok vhodila do prázdnej fľaše od šampanského a spôsobne sa uložila na posteľ, keď konečne začula kľúč v zámke a Beckett stál pred ňou. „Voilà, deux baguettes avec fromage.“

„Ale hádam nie ten starý smradľavý syr z Normandie?“ Peggy sa vystrašene pozerala na sendvič. „Ja som skôr na trvanlivý americký plátkový syr.“

Zasmial sa, vyzliekol si košeľu a nohavice, vklázol k nej do postele – a raz-dva na hlad zabudli.

O štyri hodiny sa zošmykla na okraj postele a zmizla v kúpeľni, aby sa osprchovala a obliekla. Keď z nej vyšla, aj on už bol oblečený

a telo, ktoré jej spôsobilo toľko radosti, bolo zahalené v otrasnom francúzskom obleku.

„Mrzí ma, že musím odísť, ale Arp nemá telefón,“ vysvetlila. V rovnakej chvíli zazvonil v kúte izby.

Zdvihla a začula hlas Nory Joyceovej: „Je Sam u teba? Včera večer neprišiel do svojho hotela.“

„Práve vyrážame.“

„Takže je s tebou!“ počula Noru zvolať, podľa všetkého Jamesovi, ktorý stál obďaleč. „Tak dobre. Už sme boli nervózni. Človek nikdy nevie, čo všetko sa mladíkovi v noci v takej pochybnej štvrti môže stať.“

Peggy si neodpustila úsmev a pozrela na Becketta, ktorý si na oblek natiahol ošumelý kabát z baranej kožušiny. Podržala slúchadlo. „Joyceovci si o teba robili starosti.“

Nadvihol obočie. „Povedz im, že som v poriadku a idem k nim.“

Peggy vybavila odkaz a zložila. „Čo si ťa adoptovali?“

Usmial sa. „Zdá sa. Vieš ako, írsku krv.“

Zišli po schodoch a zastali pred vchodovými dverami.

„Vďaka,“ povedal a pobožkal ju na líce. „Bolo to krásne, kým to trvalo.“

Potom sa otočil a vybral sa dolu ulicou s rukami vo vreckách príšerného kabáta.

Peggy ostala v nemom úžase stáť na mieste. Čo bolo toto za rozlúčku? *Bolo to krásne, kým to trvalo?* Znamená to teda, že už ju nechce vidieť? Stále sa za ním dívala, kým nezabočil za roh na Avenue Georges V. Potom dupla kožušinovou čizmou. Asi nosil v hlave nejakú myšlienku na román, a preto mu v nej už neostalo miesto na normálne udržiavanie medziľudských vzťahov. V každom prípade sa nebude aktívne snažiť, aby sa znova videli. Ona teda nie! To prenechá jemu. Alebo osudu.

Navyše, jej galéria bola teraz omnoho dôležitejšia než nejaký Ír, ktorého náhodne stretla, nech už sú jeho oči akokoľvek modré a bozky vzrušujúce... ach, šľak, aby to trafil! Začala päste a vykročila opačným smerom. Je samostatná žena s vlastným podnikaním! Nedá sa predsa vyvieť z miery nejakým mladým faganom. Musí pracovať

PEGGY GUGGENHEIM A SEN O ŠŤASTÍ

na svojom biznise. Na ničom inom. Okamžite presvedčí Arpa, aby sa pridal k jej jarnej výstave. A zajtra v Café de Flore prehovorí Marcela, aby s ňou cestoval do Londýna a sám zostavil Cocteauovu výstavu. Ide predsa o otvorenie galérie. Všetko musí byť dokonalé. A kto dokáže pripraviť scénu lepšie než majster inscenácie?

3. kapitola

Bulvár Saint Germain č. 172,
roh ulice Rue Saint Benoît, na druhý deň

Café de Flore bola skrátka istota. Na to miesto sa človek môže spoľahnúť, pomyslela si Peggy okolo obeda, keď si sadla za jeden z mramorových stolov pri nízkom okne a objednala si kávu. Návšteva tejto kaviarne bola jej obľúbeným liekom proti depresii. Načo by jej bola terapia? Stačilo zísť do Café de Flore, na dve hodiny sa ponoriť do kávovej arómy a babylonskej spleti hlasov, možno si prečítať zahraničné noviny, občas si vypočuť lichôtku čašníka, a hoplá, všetky sivé mračná boli preč. Aj dnes, hoci sa jej dušou prehnalo len zopár hmlistých írskych oblakov, slnko žiarivo svietilo ako predzvesť radosti a dotváralo na toto mesto nezvyčajne príjemné zimné počasie za oknami. Veľa Parížanov sa to podľa všetkého rozhodlo využiť, lebo chodníky boli plné párov, ľudí so psami na vôdzke či s novinami pod pazuchou, ktorí boli zahalení v hrubých kabátoch a klobúkoch či kožušinových čapiciach. Možno by si aj ona mala dopriať poriadnu prechádzku.

No práve vtedy vošiel do kaviarne Marcel, hoci „vošiel“ nebol celkom výstižný výraz. On do nej priam vplával! Pomaly a s jemným úsmevom na tvári, kývajúc hlavou na všetkých známych, ktorých uvidel, si v dlhom kožušinovom kabáte s obrovským golieromrazil cestu popri stoloch a čašníkoch, ktorí ho bez výnimky nadšene zdravili. Oprávnené, pomyslela si Peggy, koniec koncov, tento muž, či už sa niekomu jeho štýl obliekania páči, alebo nie, do sveta umenia rých-

lo priniesol radikálnu revolúciu. Najskôr svojím kubistickým dielom *Akt zostupujúci zo schodov*, ktoré akoby sa pozorovateľovi pred očami hýbalo, a potom isteže – neubránila sa úsmevu –, keď obyčajný pisoár, ktorý pomenoval *Fontána*, predviedol v roku 1917 na veľkolepejšej výstave v New Yorku. Hovorieval, že maliarstvo je pasé, sietnicové umenie, čo dokáže upútať len zrak. Bežné predmety, čo našiel na ulici, ako lopata na odhrňanie snehu či kolesá na bicykli, vyhlasoval za umenie, lebo pochybný bol podľa neho už len samotný akt umeleckej koncepcie. Peggy dospela k inému záveru, no na rešpekte, ktorý k Marcelovi prechovávala, to nič nezmenilo. Bola mu veľmi vďačná, že sa ujal jej galérie. Otvoril jej dvere do nejedného ateliéru. Kontakty boli elixírom života pre budúce výstavy v galérii Guggenheim Jeune. S Laurenceom za posledných dvadsať rokov spoznala parížsku umeleckú scénu. S Marcelom prichádzala do Londýna ako obchodníčka. Bolo milé, že jej bol oddaný ako Joyce. Laurencea asi nikdy nemal veľmi v láske, ani jeho dadaistické pokusy.

Sledovala, ako si Marcel teatrálnie sadá. Ratanová stolička a mramorový stolík vyzerali príliš jednoducho, než aby ich taký zjav ako on poctil svojím sedením. No Marcel tu bol pečený-varený takmer každý deň ako Peggy. Nemusel si objednávať, okamžite mu totiž priniesli pastis a espresso, v ktorom sa roztápalo toľko cukru, koľko sa do tej šálky zmestilo. „S Arpom sa to podarilo?“ opýtal sa namiesto pozdravu.

„Bien sûr,“ Peggy odložila svoju čiernobielu vzorovanú kašmírovú stólu, lebo jej uprostred pary stúpajúcej zo šálok, polievok a hostí bolo zrazu teplo. Kývla na čašníka, nech jej priniesie ďalšiu, čo najsilnejšiu kávu. Už po prvej jej nohy pod stolom poskakovali. Potom by mala bezpodmienečne ísť na prechádzku. „Ako to vyzerá? Pôjdeš so mnou do Londýna otvoriť galériu?“

Odpil si z pastisu. Peggy sa znova nechcelo veriť, že mu taký sedliacky nápoj naozaj chutí. „Nechce to urobiť Cocteau sám?“ opýtal sa. „Alebo sa nemá dobre?“

„Odmietol. Aj vernisáž. Napíše len predslov do katalógu.“

„Aspoň to,“ Marcel vypil espresso so všetkým cukrom na jeden hlt a hneď si kývol o ďalšie, ktoré pred ním obratom pristálo. „Prí-

dem, ale iba ak so mnou pôjde Mary.“ Bolo by zábavné, keby prišla aj jej stará kamarátka z mladosti, Mary Reynoldsová. Ona bola prvá, čo kedysi vycestovala do Paríža, a s Marcelom bola nekonečne dlho bez toho, aby si navykli na bežné mestské spôsoby a zabezpečili spoločný byt.

„Srdečne ťa pozdravuje, chvíľu ostane v Arcachone a mal by som ti dať kľúč od jej bytu. Možno ho využiješ tých posledných pár dní na prespatie.“

Peggy si vzala kľúč. Hodil sa jej, lebo priatelia, u ktorých práve bývala, sa mali večer vrátiť a už sa začala obávať, že sa bude musieť presťahovať do nejakého hotela. Hotely veľmi neoblubovala, časť detstva strávila v St. Regis na 55. východnej ulici. Doma by predsa človek nemal mať škatule a desila sa pri spomienke na mamu, ako jej křčovito zvierala ruku, keď prechádzali okolo hotelovej recepcie, a napomínala ju, aby bola ticho a usmievala sa. Ako nenávidela každodenné návštevy chyžnej, keď ju po detských vlasoch potľapkávali ustavične sa meniace ženy. Dobre si pamätala, ako so sestrami mlčky jedli pokrmy servírované na strieborných podnosoch, zatiaľ čo rodičia boli večer v spoločnosti.

Potlačila spomienky, z kabelky vybrala hlavičkový papier galérie a ukázala ho Marcelovi.

„Výborne,“ povedal. „Veľmi pekný.“

„Však?“ prstami prešla po vystúpenom vzore.

„A čo katalóg?“ Na chvíľu sa odvrátil, keď k stolu pristúpila mladá žena v nohavicovom kostýme a Marcela pozdravila bozkom.

Peggy počkala s odpoveďou, kým sa nerozlúčili. „Pracuje sa na ňom.“

„Tá tvoja Wyn je ozajstný poklad. Prvá výstava bude veľkolepá, bude o nej ešte dlho rozprávať celý Londýn.“

„Čo myslíš, koho by sme mali osloviť po Cocteauovi?“

„Porozmýšľam o tom. Istú predstavu už mám a pokúsím sa ti posunúť kontakt,“ vytiahol zápalky a jednu zo svojich strašne smradľavých kubánskych cigár.

„Kto je to? Aký smer?“